

Siniša TATALOVIĆ¹
Dario MALNAR

UDK:314.151+314.74(497)
Biblid: 0025-8555, 68(2016)
Vol. LXVIII, br. 4, str. 285–308
Originalan naučni rad
maj 2016.
DOI: 10.2298/MEDJP1604285T

MIGRACIJSKA I IZBJEGLIČKA KRIZA U EUROPI: DRŽAVE BALKANSKOG MIGRACIJSKOG PRAVCA IZMEĐU SEKURITIZACIJE I HUMANITARIZMA

APSTRAKT

Europa se tijekom 2015. godine suočila s migracijskom krizom koja je bila posljedica vrhunca višegodišnjih migracijskih kretanja iz Afrike i Azije, primarno, prema državama članicama EU. Uz ranije nezabilježenu brojnost migranata, specifičnost migracijskih kretanja 2015. bilo je prebacivanje težišta kretanja migranata na tzv. Balkanski migrantski pravac. Takva dinamika i smjer kretanja suočili su EU i tranzitne države jugoistočne i srednje Europe s izazovom traženja održivih rješenja u upravljanju krizom. U radu se analiziraju faktori koji su potaknuli snažan rast kretanja migranata prema državama EU, primarno Njemačkoj te faktori koji su usmjeravali to migrantsko kretanje na Balkanski pravac koji se proteže od Grčke prema Austriji i drugim zapadnoeuropskim državama. U radu se analiziraju razlozi za djelovanje država zahvaćenih krizom, a koje su se kretale u prostoru od humanitarnog pristupa krizi pa do priklanjanja sekuritizaciji. Autori uočavaju kako je pristup najčešće bio determiniran unutarnje i vanjsko-političkim interesima pojedine države, a održivost pristupa u direktnoj korelaciji sa spremnošću određinih država za prijem migranata. Analiza pokazuje kako je održivo rješenje samo ono koje polazi od faktora koji djeluju na migracijska kretanja. To se podjednako odnosi na migracijske politike emitivnih, određinih i tranzitnih migracijskih država.

Ključne reči: migrantska kriza, Balkanski pravac, upravljanje krizom, humanitarni pristup, sekuritizacija, politika migracija.

---

¹ Siniša Tatalović je redovni profesor na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. E-pošta: sinisa.tatalovic@fpzg.hr

Dario Malnar je doktor političkih nauka i nezavisni istraživač u oblasti studija bezbednosti i problematike migracija. E-pošta: malnar.zg@gmail.com

UVOD

Tijekom 2015. godine Europa se suočila s migracijskim valom u kojem je morskim i kopnenim putem u Europu ilegalno došlo preko milijun osoba, izbjeglica i drugih migranata, s područja Afrike i Azije.² Bila je to kulminacija krize s kojom se Europa suočava već više godina. Taj ranije nezabilježen intenzitet posebno je došao do izražaja tijekom druge polovice godine, kada je primjerice kroz Republiku Hrvatsku u samo tri i pol mjeseca, od sredine rujna do kraja godine, u tranzitu prošlo preko 550.000 ilegalnih migranata. Takav porast bio je neočekivan, Europska unija (EU) i članice pokazale su se nespremnima te ne čudi da je taj migracijski val doveo ne samo do migracijske krize, nego i krize djelovanja Unije. Migracijska kriza se, uz terorističku prijetnju Europi, nametnula kao središnje pitanje rasprava o europskoj sigurnosti, potiskujući u drugi plan krizu u Ukrajini, pa djelom i problem sukoba i nestabilnosti na prostoru sjeverne Afrike i Bliskog istoka.³

Ubrzo je postalo jasno kako je traženje odgovora na migracijsku krizu složenije od traženja rješenja za prihvat migranata. Postalo je jasno da se moraju riješiti izvorišni poticajni faktori, primarno sukobi na području Afrike, Bliskog istoka i Srednje Azije, ali i problemi iz drugog plana kao što je povećana stopa siromaštva, glad i općenito nepovoljni uvjeti življenja u brojnim područjima Afrike i Azije.

Rušenje autoritarnih režima u Libiji, Tunisu i Egiptu nije dovelo do uspostave demokratskih poredaka, dugoročno je destabiliziralo ove države i otvorilo prostor širenju terorizma i islamskog fundamentalizma. Poseban je problem Sirija, gdje nije srušen autoritarni režim, ali je pokrenut krvavi građanski rat. Svi ovi događaji imaju globalne sigurnosne implikacije koje se očituju na različite načine. Pokazala se neučinkovitost SAD i zapadnih zemalja ovom dijelu svijeta u zamjeni autoritarnih režima demokratskima. Naprotiv, došlo je do velike nestabilnosti ovih država i nesigurnosti njihovih građana. To je pokrenulo i ogroman izbjeglički val usmjeren prema europskim državama.⁴

Migracijska kriza naglasila je slabosti europske sigurnosne, ali i političke arhitekture, nefunkcionalnost europskih mehanizama i posebno u prvoj fazi potakla brojne političke prijepore, javne debate i parcijalna rješenja. Stanje je sažeto u izjavi predsjednika Europske komisije Žan-Klod Junkera (Jean-Claude Juncker) „(...) EU nije u dobrom stanju. U Uniji nema dovoljno Europe. I u Uniji nema dovoljno

---

² U radu će se koristiti generički pojam „ilegalni migranti” s obzirom da se u svim slučajevima radi o ilegalnim prelascima granica, odnosno kraće „migranti”.

³ Zabrinutost je dodatno potaknuta kada je utvrđeno da su neki sudionici terorističkih napada u Parizu u studenom 2015. u Europu stigli kao dio migrantskog vala balkanskim pravcem.

⁴ Siniša Tatalović i Dario Malnar, „Sigurnosni aspekti izbjegličke krize”, *Političke analize*, vol. 23, 2015, str. 24.

zajedništva”.⁵ Kriza bi bila daleko dublja da Njemačka, koja je i ciljna destinacija većine pridošlih ilegalnih migranata, nije prihvaćala sve te migrante, što je državama tranzita omogućilo da se bave organizacijom kretanja migranata, bez potrebe njihovog smještanja i bavljenja s mogućim reakcijama domaće javnosti koju bi veće stacionarne populacije migranata na području neke od tih država mogle potaknuti.

Unatoč tome, na razini EU, članica EU, te tranzitnih država nečlanica razvila se rasprava o pristupu krizi koja je pokazala različitosti koje su u konačnici rezultirale različitim praktičnim rješenjima u traženju odgovora. Humanitarni pristup, socijalno-ekonomski pristup i sekuritizacija, modeli su s kojima su države reagirale na migracijsku krizu, pri čemu su neke države primale migrante, druge omogućavale njihov tranzit, a neke zapriječile prolaz. Istraživački interes usmjeriti će se na države koje čine tzv. istočnomediteransko-balkanski pravac kretanja ilegalnih migranata, kako bi se utvrdio pristup svake od tih država kroz koji su odgovarale na migracijsku krizu potaknutu valom ilegalnih migranata.

Pritom polazimo od pretpostavke kako se humanitarni pristup temelji na pristupu migrantu kao individui i postupanju tijekom prijema, boravka ili tranzita. Kriterije humanitarnog pristupa definiramo temeljem najviših standarda postupanja s nekom migrantskom skupinom, u skladu s relevantnim dokumentima Ujedinjenih naroda (UN) kojima se propisuje postupanje s izbjeglicama kao najranjivijom migrantskom skupinom, uključujući zabranu rasne, vjerske ili diskriminacije s obzirom na zemlju podrijetla, omogućavanje zdravstvene i druge zaštite, zaštite jedinstva obitelji, potrebnu pomoć i smještaj itd.⁶

Pristup koji se dominantno temelji na promatranju ilegalnih migracija kao sigurnosnog pitanja utvrđivat će se temeljem indikatora koji slijede sastavnice procesa sekuritizacije, kako je opisan od strane predstavnika Kopenhagenske škole, a uključuje sekuritizatora, referentni objekt, povezivanje određenog pitanja sa sigurnosnim kontekstom, govorni čin kojim se definirano pitanje artikulira kao egzistencijalna prijetnja referentnom objektu i konačno utvrđivanje, za sekuritizaciju karakterističnih, izvanrednih mjera zaštite referentnog objekta.⁷ Indikatori koji će se koristiti su:

---

⁵ “State of the Union 2015 by the Jean-Claude Juncker President of the European Commission”, 9 September 2015, European Commission, http://ec.europa.eu/priorities/soteu/docs/state_of_the_union_2015_en.pdf, 25/03/2016.

⁶ Radi se o slijedećim dokumentima UN-a: “The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees”, “The 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees i Resolution 2198 (XXI) adopted by the United Nations General Assembly”. Dostupno u: “Convention and Protocol relating to the status of refugees”, www.unhcr.org/3b66c2aa10.html, 28/03/2016.

⁷ Barry Buzan, *People, States and Fear: An agenda for International Security Studies*, Lynne Rienner, London, 1983; Barry Buzan, Ole Weaver et al., *Security: A new framework for analysis*, Lyne Rienner Publications, London, 1998.

- Povezivanje, od strane sekuritizatora (kao potencijalni sekuritizator promatraju se izabrane vlasti u promatranim državama), ilegalnih migracija sa sigurnosnom sferom – ilegalne migracije kao egzistencijalna prijetnja;
- Komunikacija sekuritizatora prema publici u kojoj se argumentira veza ilegalnih migracija sa sigurnosnom sferom;
- Poziv sekuritizatora na pravo uvođenja izvanrednih mjera vezanih uz ilegalne migracije;⁸
- Usvajanje zakonske regulative s platformom za onemogućavanje ilegalnih migracija korištenjem izvanrednih mjera. Bourbeau pod izvanrednim mjerama u sekuritizaciji migracija navodi tehnološke aspekte (uzimanje biometrijskih podataka), značajno osnaživanje režima granične kontrole;⁹
- Poduzimanje izvanrednih mjera.

Navedene indikatore staviti ćemo u korelaciju s aktivnostima navedenih tranzitnih država kako bi utvrdili na koji su način pojedine države pristupale problematici ilegalnih migranata.

TEMELJNA OBILJEŽJA MIGRACIJSKOG VALA

Migracije nisu nov fenomen i nešto što obilježava recentni trenutak.¹⁰ Migracije kontinuirano obilježavaju oblikovanje čovječanstva, bilo da su dobrovoljne ili prisilne, masovne ili pojedinačne, planirane ili spontane.¹¹ Uzročnici masovnih seoba su uglavnom ratni sukobi. Uzročnici pojedinačnih seljenja su vrlo širokog spektra: od ekonomske situacije pojedinca ili obitelji preko opće ekonomsko-političke

---

⁸ Dominique Van Dijck, “Is the EU policy on illegal immigration securitized?”, 3rd Pan-European Conference on EU Politics Paper, Istanbul, 2006, p. 3.

⁹ Philippe Bourbeau, “Migration and Security: Securitization theory and its refinement”, *ISA - San Diego*, 2006, p. 3.

¹⁰ Migracije su pokreti stanovništva kod kojih „mobilni dio ljudske populacije (migracijski kontingent) mehanički mijenja svoj geografski položaj napuštanjem regije porijekla i proporcionalno svom demografskom obujmu 'odnosi' u imigracijsku regiju sav svoj humani potencijal (biološki, strukturalni, kulturološki itd.) u regiju imigracije” (Ivan Lajić (ur.), *Migracije i regionalni razvoj Hrvatske*, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, 2010, str. 15). Radi se dakle o „prostornoj mobilnosti stanovništva” (Alica Wertheimer-Baletić, *Stanovništvo i razvoj*, MATE, Zagreb, 1999, str. 281).

¹¹ Glavni tipovi migracija kako ih definira Wertheimer-Baletić izvedeni su na temelju slijedećih kriterija: a) državnih granica (vanjske i unutarnje); b) vremena (trajanja) (definitivne i privremene); c) uzroka (ekonomske i neekonomske); d) dobrovoljnosti (dobrovoljne i prisilne); i e) organiziranosti (organizirane i neorganizirane). Navedeno prema: Alica Wertheimer-Baletić, *Stanovništvo i razvoj*, op. cit., str. 300–306.

situacije u zemlji, od psihološkoga do nekog zdravstvenog momenta, od želje za ekonomskim napretkom ili školovanjem do avanturističkih ili drugih pobuda.¹²

Migracijski val s kojim se 2015. godine suočila Europa može se karakterizirati kroz navedene kriterije. Radi se o vanjskim migracijama, koje su dominantno neekonomski uvjetovane – većinom izbjeglice koje bježe od ratnih stradanja. Kod tih se migracija u najvećem broju slučajeva radi o prisilnim migracijama bez jasnih konačnih ishoda i rješenja. Dakle, radi se o migracijama osoba koje nisu imale širok izbor opcija u trenutku kada su, suočene s mogućnošću stradanja uslijed ratnih djelovanja, morale napustiti svoja prebivališta. Prema podacima UNHCR-a do 22. prosinca 2015. godine u Europu je 2015. ušlo 1.005.504 ilegalnih migranata,¹³ što je višestruko više nego ranijih godina.¹⁴ Pri tome je posebno velik rast broja migranata zabilježen na istočnomediteransko/balkanskom pravcu.

Da se ponovno vratimo na Hrvatsku, za usporedbu tijekom 2014. godine u Republiku Hrvatsku ušlo je 3914 ilegalnih migranata, do 16. 9. 2015. godine oko 1200, a od tog datuma do kraja godine preko 550.000 osoba. U uvjetima takvog povećanja broja ilegalnih migranata nedvojbeno možemo govoriti o krizi.¹⁵

Indikativno je pri tome kako preko polovice ilegalnih migranata čine Sirijci, od kojih je većina svoju zemlju i svoje domove napustila proteklih nekoliko godina i boravila u

¹² Jakov Gelo, *Demografske promjene u Hrvatskoj*, Globus, Zagreb, 1987, str. 179–180.

¹³ Morskim je putem preko Sredozemnog mora ušlo 971.289 osoba, a dodatnih 34.215 iz Turske u Bugarsku i Grčku ušlo kopnenim putem. Države ulaska migranata u EU:

	Ukupno	Morem	Kopnom
Grčka	821.008	816.752	4256
Bugarska	29.959		29.959
Italija	150.317	150.317	
Španjolska	3845	3845	
Malta	106	106	
Cipar	269	269	

Izvor: <https://www.iom.int/news/irregular-migrant-refugee-arrivals-europe-top-one-million-2015-iom>, 28/02/2016.

¹⁴ Godine 2014. je broj ilegalnih migranata bio 283.532, dvostruko više nego 2013. kada je registrirano 107.365 ilegalnih migranata (*Annual Risk Analysis 2015*, Frontex, Warsaw, 2015. p. 12).

¹⁵ Uzimajući u obzir konstitutivne elemente krize navedene u radu Siniša Tatalović i Dario Malnar, „Nova sigurnosna paradigma i krizno upravljanje”, *Dani kriznog upravljanja*, zbornik radova, Velika Gorica, 2015, str. 118–119, može se potvrditi kriza. Kroz suočavanje s navedenim migrantskim valom došlo je do suočavanja s ozbiljnim poremećajem, elementom koji je definirajući za krizu. Krizu nadalje obilježava neizvjesnost, „(...) neizvjesnost izbijanja krize, neizvjesnost stvarnog karaktera krize, neizvjesnost doseg a mogućih posljedica”. Sve su to aspekti neizvjesnosti s kojima su se europske države suočile u eskalaciji migracijske krize.

Siriji i susjednim zemljama, najviše u Turskoj. Otvara se pitanje poticaja za novo migriranje. Stoga, ne samo zbog razumijevanja događaja, nego i anticipacije mogućih budućih trendova, neophodnih za kvalitetno suočavanje s budućim izazovima, postavlja se potreba raščlambe razloga koji potiču recentne procese, strukture migranata, smjerova kojima se kreću te elemente koji utječu na odluku o krajnjoj destinaciji.

FAKTORI POTICAJA ZA MIGRIRANJE: ZAŠTO JE DOŠLO DO ESKALACIJE MIGRANTSKOG VALA PREMA EUROPI?

Od osamdesetih godina dvadesetog stoljeća brz i geografski neravnomjeran rast svjetskog stanovništva, globalizacija s pratećom revolucijom u razvoju informatike i komunikacija, liberalizacija međunarodnih sustava kretanja roba, ljudi i kapitala potiču rast međunarodnih migracija. Konačno, svijet je nemirno i nestabilno mjesto, pa previranje i neizvjesnost igraju ulogu u motiviranju ljudi na seljenje, bježanje i/ili potragu za boljim životom.¹⁶ Područja s kojih dolazi većina ilegalnih migranata, posebno u onom dijelu u kojem se radi o izbjeglicama, gotovo su u svim slučajevima obilježena dugotrajnim i još uvijek neriješenim oružanim sukobima i nepovoljnim socijalnim, ekonomskim, političkim i sigurnosnim uvjetima – siromaštvo, nezaposlenost, mlade brzo rastuće populacije. To su i područja dugogodišnjeg angažmana međunarodne zajednice na traženju mirovnih rješenja, demokratizacije i unaprijeđivanja općih uvjeta života te institucionalnog razvoja.

Stoga kada govorimo o faktorima koji predstavljaju poticaj za migriranje, prvenstveno moramo poći od situacije koja vlada na području s kojeg migracije kreću. U slučaju recentnog migracijskog vala prema Europi oružani sukobi, primarno onaj koji od 2011. godine traje u Siriji, ali i drugi sukobi poput onih u Iraku i Afganistanu, dominantan su faktor poticaja na migriranje. S obzirom da lokalni subjekti nemaju potencijal za rješavanje sukoba, to se očekuje od međunarodnog faktora čiji neuspjeh značajno utječe na migracije. Međunarodni faktor nema učinkovite odgovore na sukobe, nasilje i kršenja ljudskih prava u državama iz kojih migranti potiču. Ne postoji međunarodni politički okvir za okončanje sukoba u Siriji, kao ni jasna međunarodna strategija odgovora na sukobe u Iraku. Afganistan je i dalje daleko od stvarne stabilnosti unatoč dugogodišnje međunarodne intervencije, a čini se da međunarodna zajednica nema ideja za okončanje višedesetljetnog sukoba u Somaliji.¹⁷

¹⁶ Pol D. Vilijams, *Uvod u studije bezbednosti*, Službeni glasnik, Beograd, 2012, p. 585.

¹⁷ Victoria Metcalfe-Hough, "The migration crisis? Facts, challenges and possible solutions", *Briefing October 2015*, ODI, London, 2015, <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9913.pdf>, 14/05/2016, p. 3.

Sukob u Siriji za posljedicu ima posebno tešku humanitarnu situaciju.¹⁸ Većina sirijskih, ali i drugih izbjeglica se kroz protekle godine od početka ratnih sukoba smjestila u izbjegličke kampove podignute u susjednim državama, posebno Turskoj, Libanonu i Jemenu.¹⁹ Te su države došle u situaciju prenapučenosti s izbjeglicama do mjere u kojoj su se počele suočavati s prijetnjom vlastitoj sigurnosti i stabilnosti što je u tim državama dovelo do „(...) rasta netrpeljivosti prema migrantima, učvršćivanja granica i jačanja granične kontrole, viznih i boravišnih režima, te onemogućavanja zapošljavanja”.²⁰ To su uvjeti koji ne samo da smanjuju mogućnost ulaza u te zemlje za izbjeglice, nego i uvjeti koji izbjeglice odbijaju i preusmjeravaju, u ovom slučaju prema Europi i kao takvi predstavljaju treći faktor poticaja za migriranje.

U većini slučajeva, kada govorimo o sirijskim izbjeglicama, radi se o osobama koje su kao izbjeglice napustile Siriju, smjestile se na tzv. sigurna područja, da bi nakon određenog vremena odlučili krenuti prema Europi, sad više ne primarno u bijegu od oružanih sukoba koliko od besperspektivnosti i želje za traženjem boljih ekonomskih i socijalnih uvjeta, što je također jak poticajni faktor.

Slijedeći faktor koji je motivirajuće djelovao na migriranje odnosi se na odluke sirijskog predsjednika Bašara al Asada (Bashar al Assad) o mobilizaciji (velik broj mladih napustio je Siriju kako bi izbjegao mobilizaciju) te istovremena kontradiktorna odluka kojom je olakšano dobivanje putovnica i omogućeno da se uz uplatu od 300 američkih dolara odgodi vojna služba. Neki analitičari procjenjuju da se na taj način Asad rješavao svojih protivnika.²¹

Kako je rastao pritisak, primarno iz Grčke prema Makedoniji, situacija je izmicala kontroli i države tranzita prestale su smještati migrante u centre i počele ih organizirano transportirati do slijedeće granice. To je bio slijedeći značajan motivirajući faktor jer je putovanje od mjesta polaska do ciljne destinacije postalo daleko sigurnije (na velikom dijelu puta na taj način su iz transfera isključene

---

¹⁸ U Siriji, prema podacima UN-a, živi 12 milijuna ljudi kojima je potrebna humanitarna pomoć, dok je preko četiri milijuna od izbijanja rata napustilo zemlju. Isto tako unutar i izvan Iraka bilježi se preko četiri milijuna raseljenih osoba.

¹⁹ Na dan 17. prosinca 2015. godine, UNHCR je imao registriranih 4.390.439 sirijskih izbjeglica. Taj broj uključuje 2,1 milijun Sirijaca registriranih u Egiptu, Iraku, Jordanu i Libanonu, te 1,9 milijuna sirijskih izbjeglica u Turskoj, kao i više od 26.700 sirijskih izbjeglica registriranih u sjevernoj Africi (<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>, 13/01/2016).

²⁰ Victoria Metcalfe-Hough, “The migration crisis? Facts, challenges and possible solutions”, op. cit., p. 3.

²¹ “8 reasons Europe’s refugee crisis is happening now”, *Washington Post*, 18 September 2015, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/18/8-reasons-why-europes-refugee-crisis-is-happening-now/>, 13/01/2016.

organizirane kriminalne skupine), jeftinije i brže. To je na odluku o migriranju potaklo širi krug migranata, uključujući žene i djecu (u migracijskom valu 2015. godine registriran je ranije nezabilježen velik broj djece bez pratnje), odnosno cijele obitelji.²² Konačno, kao jedan od najznačajnijih faktora nametnula se Njemačka koja je iskazala spremnost na prijem svih ilegalnih migranata (šire o Njemačkoj ulozi u poglavlju koje slijedi).

Geografski smještaj izbjeglica determinirao je i njihov migracijski pravac kretanja prema Europi. Donedavno najfrekventniji pravac iz Libije prema Italiji zamijenjen je pravcem koji se od Turske, preko Grčke, Makedonije, Srbije, Mađarske, a potom Hrvatske i Slovenije proteže prema Austriji i Njemačkoj kao ciljnoj destinaciji većine migranata.²³ Iako se radi, zbog velikog broja granica, za migrante o vrlo složenom pravcu, korelacija navedenih faktora, uključujući i sukobe u Libiji te liberalizaciju kontrole nad izbjeglicama u Turskoj i Grčkoj, rezultirala je povećanim brojem migranata u pokretu na navedenom istočno-mediteranskom/balkanskom pravcu.

NJEMAČKI PRISTUP MIGRACIJSKOJ KRIZI

Zaokret u njemačkoj politici prema izbjeglicama, s obzirom na vremenski slijed događaja, čini se ključnim za traženje odgovora o razlozima značajnog povećanja broja migranata prema EU u drugoj polovini 2015. godine. Naime, 21. kolovoza 2015. godine njemački Savezni ured za migracije i izbjeglice donio je odluku kako se Sirijci koji u Njemačkoj zatraže azil neće vraćati u druge države EU potpisnice Dublinske uredbe u koje su ranije stigli.²⁴ To je odluka kojom je Njemačka *de facto* suspendirala europski koncept postupanja s tražiteljima azila definiran Dublinskom uredbom i odluka kojom su otvorena vrata za dolazak sirijskih izbjeglica u Njemačku.

Navedenu odluku pratile su izjave njemačke kancelarke Merkel (Angela Merkel) u kojima je isticala humanitarne principe definirane njemačkim Temeljnim zakonom, Ustavom, kako „Njemačka pruža pravo na azil onima koji bježe od

---

²² Podaci o strukturi migranata dostupni na: <https://www.iom.int/news/iom-latest-data-europe-migrant-emergency>, 23/01/2016.

²³ Ranije dominantan središnji mediteranski pravac iz Libije prema Italiji koristilo je 2015. oko 150.000 ilegalnih migranata, odnosno deset posto manje nego godinu ranije, a značajno je porasla dinamika istočnomediteranskog i zapadnobalkanskog pravca, kojim je prošlo preko 800.000 migranata. Podaci o pravcima ilegalnih migracija prema Europi dostupni su na: <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/>, 23/01/2016.

²⁴ “Verfahrensregelung zur Aussetzung des Dublinverfahrens für syrische Staatsangehörige”, 21.08.2015, Nürnberg, www.asylumineurope.org/sites/default/files/resources/bamf_instructions_on_syrian_dublin_cases_august_2015.pdf, 23/01/2016.

političkog progona”, te kako „Njemačka garantira zaštitu pojedincima koji bježe od ratova”.²⁵

Utvrđeno je kako se „osobe koje traže azil usmjeravaju prema državama za koje smatraju da imaju povoljnije politike azila”.²⁶ Njemačka je kroz navedene poteze, kojima se garantirao prihvata i humano postupanje, nedvojbeno postala izuzetno privlačna potencijalnim ilegalnim migrantima i to ne samo sirijskim. Njemačka uz to ispunjava i većinu kriterija koje su svojim istraživanjima utvrdili Brekke i Aarset (2009), kao važne pri odluci ilegalnih migranata u izboru konačne destinacije – imidž države, uvjeti u državi, tržište radne snage, obrazovanje, sistem socijalne zaštite, kvaliteta života, ljudska prava, slobode, demokratski standardi, sigurnost.²⁷

Nedvojbeno je dakle humanitarno utemeljenje njemačkog pristupa. Međutim, postoje i drugi razlozi koji su Njemačku poticali na navedeni pristup. To su prvenstveno ekonomski. Njemačka ekonomija se u svom rastu suočila sa značajnim nedostatkom radne snage. Studija Bertelsmann fondacije s početka godine ustvrdila je kako Njemačka kroz idućih 35 godina na godišnjoj razini mora kroz imigraciju osiguravati 533.000 osoba više od broja onih koji napuštaju zemlju.²⁸ Na veliku potrebu za radnom snagom u Njemačkoj ukazalo je i izvješće njemačke Savezne agencije za zapošljavanje prema kojem potražnja za radnicima u kolovozu 2015. godine po tržišnom indeksu koji ta agencija priprema svaki mjesec, nikada nije bila veća, posebno u uslužnom sektoru. Potreba za radnom snagom mogla se iščitati i iz pomalo nediplomatske izjave koju je Merkel dala prilikom posjete Sarajevu, u kojoj je navela kako je „(...) Njemačka spremna BiH olakšati posljedice reforme olakšavanjem kvalificiranim radnicima iz BiH da nađu posao u Njemačkoj”.²⁹ Indikator njemačke potrebe za radnom snagom bila je i odluka njemačke vlade da od 1. srpnja 2015. godine „ukine sva ograničenja pristupu njemačkom tržištu rada

²⁵ “Flexibility is called for now”, The Federal Government, 31 August 2015, www.bundesregierung.de/Content/EN/Artikel/2015/08_en/2015-08-31-sommer-pk-der-kanzlerin_en.html?nn=709674, 23/01/2016.

²⁶ Victoria Metcalfe-Hough, “The migration crisis? Facts, challenges and possible solutions”, op. cit., p. 4.

²⁷ Šire o privlačnim faktorima za izbjeglice temeljem kojih odlučuju o ciljnoj destinaciji u: Jan-Paul Brekke and Monica Aarset, *Why Norway? Understanding Asylum Destinations*, Institute for Social Research, Oslo, 2009.

²⁸ Studija Bertelsmann fondacije objavljena je 27. 3. 2015. godine.

²⁹ “Angela Merkel visits the Western Balkans, realising European prospects”, The Federal Government, 9 July 2015, www.bundesregierung.de/Content/EN/Reiseberichte/2015/2015-07-08-balkanreise-merkel_en.html?nn=709674, 31/01/2016.

za hrvatske državljane”.³⁰ Ekonomski aspekt je konačno potvrdila i kancelarka Merkel navodeći kako bi „(...) priljev imigranata mogao biti dobar za Njemačku, čije se stanovništvo smanjuje i kojoj jako manjkaju radnici”.³¹

Njemačka uz osiguravanje radne snage kroz imigraciju osigurava i demografsku stabilnost. Stoga je važan socijalni aspekt njemačkog pristupa koji se, kako je naglašavala i sama kancelarka navodeći kako je „uspješna imigracija korisna je za zemlju, kako ekonomski tako i socijalno”, ogleda u opredjeljenju za trajnim ostankom pristiglih migranata u Njemačkoj.³² Tako definiran pristup kancelarke Merkel naišao je na brojne prijepore, kako unutar vladajuće koalicije tako i na razini društva. Izazov integriranja brojnih migranata u njemačko društvo nesumnjivo je velik.³³

Konačno tu je i politički aspekt. Njemačka je nametnula svoje vođstvo u rješavanju ukrajinske te grčke krize, te je migracijska kriza bila treće područje njemačke vanjskopolitičke dominacije u Europi. Neki analitičari ocjenjivali su kako je Njemačka s humanitarizmom u migrantskoj krizi zapravo popravljala imidž narušen tijekom rješavanja grčke dužničke krize. Njemačka je svoj pristup operativno definirala na tri razine: aktivnosti na nacionalnoj razini u Njemačkoj, aktivnost na europskoj razini i aktivnost na razini država porijekla migranata, kako bi se pronašli načini rješavanja faktora koji ljude potiču na napuštanje domova.³⁴ Nesporno je kako je Njemačka kroz pristup migrantskoj krizi potakla dinamiku krize i potom je podigla na europsku razinu, inzistirajući na solidarnosti u preuzimanju tereta krize, temeljem tvrdnje kako je „(...) priliv izbjeglica europsko pitanje. Kako se s tim pitanjem treba baviti u okviru Europe u duhu solidarnosti. Kako će svugdje u Europi Njemačka pozivati na zajednička rješenja utemeljena na

---

³⁰ “Labour market open to Croats”, The Federal Government, 17 June 2015, www.bundesregierung.de/Content/EN/Artikel/2015/06_en/2015-06-17-arbeitnehmerfreizuegigkeit-kroatien_en.html?nn=709674, 31/01/2016.

³¹ „Priljev izbjeglica dobar je za Njemačku, očajnički trebaju radnike”, *Hina*, 31. 8. 2015.

³² Novogodišnje obraćanje kancelarke Merkel naciji: “The influx of refugees is ‘tomorrow’s opportunity’”, 31 December 2015, www.bundesregierung.de/Content/EN/Artikel/2015/12_en/2015-12-31-neujahrsansprache-bkin_en.html?nn=709674, 31/01/2016.

³³ Problem integracije i multikulturalizma kao konceptualnog rješenja egzistira duže vrijeme i otvara brojne rasprave. Merkel je još u listopadu 2010. u Podstamu ustvrdila kako multikulturalizam nije uspio i naglasila kako je dio tereta integracije i na samim imigrantima. Ali, unatoč problematiziranju koncepta, Merkel je i tada jasno naglasila kako Njemačka ne može bez stranih radnika. Navedeno prema: “Angela Merkel: German multiculturalism has ‘utterly failed’”, *The Guardian*, 17 October 2010, <https://www.theguardian.com/world/2010/oct/17/angela-merkel-german-multiculturalism-failed>, 07/05/2016; “Merkel says German multicultural society has failed”, *BBC News*, 17 October 2010, www.bbc.com/news/world-europe-11559451, 07/07/2016.

³⁴ “Flexibility is called for now”, op. cit.

solidarnosti”.³⁵ Analiza njemačkog pristupa pokazuje da se temeljio na humanitarnim, ekonomskim, socijalnim i političkim aspektima te kako je Njemačka izbjegla povezivanje migracija sa sigurnošću i sekuritizaciju ilegalnih migracija.

OKVIR POLITIČKOG DJELOVANJA EU PREMA MIGRANTSKOJ KRIZI

Navedeni procesi odvijali su se osim na nacionalnoj razini i na razini EU, na kojoj su ti procesi zbog podijeljenih stavova i pristupa članica doveli do nesnalaženja i problematiziranja europskih mehanizama graničnih režima, postupanja s tražiteljima azila, ali i sposobnosti i modela donošenja odluka te međusobne solidarnosti članica, a time i kredibiliteta EU. Unija je kroz djelovanje svojih institucija migrantski val promatrala dominantno na humanitarnoj i političkoj razini. Dva su pritom bila pravca djelovanja, jedan usmjeren na otklanjanje posljedica te drugi, preventivnog karaktera, kojim se težilo prekinuti ili barem usporiti migrantski val na ishodištu.

Prvi pravac djelovanja bio je usmjeren na očuvanje Schengenskog graničnog režima, koji se rušio u uvjetima uvođenja unutarnjih graničnih kontrola (Njemačka, Austrija, Slovenija, Švedska i Danska) i Dublinske uredbe o zajedničkom europskom sustavu azila te traženje rješenja za dogovor o solidarnom preuzimanju napora kroz utvrđivanje kvota za distribuciju izbjeglica po državama članicama. Prijedlog Europske Komisije o uvođenju obveznih kvota odbile su Slovačka, Češka, Mađarska i Poljska.³⁶ Rumunjska se protivila kvotama i jasno iskazala kako nije spremna primiti više od 1.785 izbjeglica.³⁷ Danska također nije pokazala sklonost prijemu izbjeglica, a Velika Britanija je izjavila kako je spremna prihvatiti 20.000 izbjeglica kroz slijedećih pet godina.³⁸

³⁵ Glasnogovornik njemačke vlade Seibert: “Dublin Regulation applies for all EU member states”, 3 September 2015, www.bundesregierung.de/Content/EN/Artikel/2015/09_en/2015-09-02-fluechtlinge-dublin-verfahren_en.html?nn=709674, 31/01/2016.

³⁶ Slovački premijer Robert Fico naglašavao je kako „Slovačka nikada neće podržati obvezujuće kvote kao dio odgovora EU na migrantsku krizu” (“Slovak PM says will never support mandatory quotas for migrants”, *Reuters*, 15 September 2015, www.reuters.com/article/us-europe-migrants-slovakia-idUSKCN0RF1LL20150915, 23/01/2016).

³⁷ “Romania says can take maximum 1,785 refugees, rejects EU quotas”, *Reuters*, 7 September 2015, www.reuters.com/article/us-europe-migrants-romania-idUSKCN0R71ZP20150907, 30/01/2016.

³⁸ Danska je kako bi obeshrabrila dolazak izbjeglica u libanonskom tisku objavljivala oglase, naglašavala obvezu učenja jezika, zabranu dolaska obitelji izbjeglica kroz godinu dana, smanjivanje pomoći izbjeglicama za 50 posto.

Cjelokupan napor nije dao pozitivan ishod, a plan obavezujućih kvota za svaku državu članicu EU, koji je predložio predsjednik Europske komisije Juncker doživio je neuspjeh. Kada je postalo jasno da dogovori nisu mogući, te da projektirani pristup odgovora na krizu nije uspio niti u jednom svom segmentu, EU je krenula s promijenjenim pristupom pokušavajući djelovati na ishodište problema. Temeljem tog pristupa EU se krajem rujna 2015. godine okrenula traženju rješenja kroz sporazum s Turskom iz (preko) koje je val ilegalnih migracija dolazio u Europu. Ishod je bilo definiranje Zajedničkog akcijskog plana s Turskom, krajem studenog, koji je predstavljao sporazum EU i Turske vlade o koracima koje će Turska poduzeti kako bi se prekinuo tijek migracija u Europu, te novčanog i humanitarne pomoći EU kao i pomoći Turskoj u pridruživanju EU.³⁹ EU lideri pozdravljali su sporazum kao iskorak u rješavanju i smanjivanju broja ilegalnih migranata, a Turska kao novi početak odnosa Brisela i Ankare.⁴⁰ Jasno su vidljivi različiti ciljevi dviju strana, nepovjerenje dviju strana je ostalo.

REAKCIJA EUROPSKIH TRANZITNIH DRŽAVA NA MIGRANTSKU KRIZU

U analizi postupanja tranzitnih država valja imati na umu kako se postupanje definiralo u uvjetima kada koherentna europska politika nije zaživjela, uslijed čega su različiti bili i odgovori na krizu, kako u pitanju kontrole ulaska na državno područje, tako i postupanja s migrantima, definiranja njihovog statusa i konačno željenih ishoda.⁴¹ Već prije postojeće situacije, države EU pokazale su tendenciju da međunarodne migracije širih razmjera tretiraju kao prijetnju suverenitetu njihovih nacionalnih i regionalnih granica, njihovih ekonomija i društava. Većina država članica je sukladno tome i reagirala, jačanjem kontrole nelegalnih ulazaka na njihove teritorije, a u nekim slučajevima i legalnih kanala ulaza.⁴²

³⁹ “EU–Turkey Cooperation: A €3 billion Refugee Facility for Turkey”, European Union Press Release, 24 November 2015, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6162_en.htm, 13/01/2016.

⁴⁰ “European Union Reaches Deal With Turkey on Migration”, *Wall Street Journal*, 29 November 2015, www.wsj.com/articles/eu-turkey-strike-deal-to-stem-flow-of-refugees-1448803008, 23/01/2016.

⁴¹ Tranzitne države istočnomediterransko/balkanskog smjera obuhvaćene ovom analizom su: Grčka, Makedonija, u manjoj mjeri Bugarska, Srbija, Mađarska do zatvaranja granica u rujnu/listopadu 2015. te Hrvatska i Slovenija od mađarskog zatvaranja granica. Austrija je također tranzitna zemlja, ali i u određenom dijelu ciljna destinacija ilegalnih migranata. Konačna željena destinacija većine migranata je Njemačka.

⁴² Jessica Hagen-Zanker and Richard Mallett, “‘Fortress Europe’? There’s No Such Thing”, *Infographic*, ODI, 2015 (navedeno prema: Victoria Metcalfe-Hough, “The migration crisis? Facts, challenges and possible solutions”, op. cit., p. 2).

Grčka

Za vladu Aleksisa Ciprasa (Alexis Tsipras), koja je preuzela Grčku suočenu s brojnim problemima, dubokom dužničkom krizom i teškim pregovorima s partnerima iz EU o njenom rješavanju, pitanje ilegalnih migracija nije tijekom 2015. godine bilo prioritetno pitanje.⁴³ Grčki pristup migracijama se pritom temeljio na humanitarnom konceptu osiguravanja i organiziranja prijema i smještaja te transfera migranata u smjeru Makedonije. Grčka pritom nije ignorirala značaj granične kontrole, ali je nije niti pretvarala u sigurnosno pitanje. Inzistiralo se na unaprijeđenjima „u okviru zakonskih rješenja”, a premijer Cipras je uz to upozoravao da se migracijska i izbjeglička problematika ne zloupotrebljava kao sredstvo stranačkih i političkih sučeljavanja.⁴⁴ Grčke vlasti su kontinuirano isticale kako se radi o „međunarodnom i europskom problemu”, te sukladno tome tražile hitno stvaranje europskih fondova za potporu rješavanju krize, podjelu odgovornosti i solidarnost članica EU. Indikatori sekuritizacije u grčkom slučaju nisu zabilježeni. Grčke vlasti su migracijsku krizu gledale kao humanitarnu krizu.⁴⁵

Makedonija

Makedonske vlasti pojačani značaj migracijama počinju davati tijekom ljeta 2015. godine. Pristup makedonskih vlasti rješavanju migracijske krize temeljio se

---

⁴³ Premijer Cipras se u nekim ključnim programskim i političkim istupima nije uopće referirao na pitanje ilegalnih migracija. Više u: “Prime minister’s A. Tsipras speech, during the programmatic statements of the Government”, 8 February 2015, www.primeminister.gov.gr/english/2015/02/08/primeministers-a-tsipras-speech-during-the-programmatic-statements-of-the-government/, 08/01/2016; “Prime Minister Alexis Tsipras’ speech in the parliamentary group of SYRIZA”, 17 June 2015, www.primeminister.gov.gr/english/2015/06/17/prime-minister-alexis-tsipras-speech-in-the-parliamentary-group-of-syriza/, 18/01/2016; “Prime Minister Alexis Tsipras’ State Address”, 21 August 2015, www.primeminister.gov.gr/english/2015/08/21/prime-minister-alexis-tsipras-state-address/, 13/01/2016.

⁴⁴ “Prime Minister Alexis Tsipras’ statement following the conclusion of the government meeting on the management of issues related to the refugee flows”, 8 August 2015, www.primeminister.gov.gr/english/2015/08/08/prime-minister-alexis-tsipras-statement-following-the-conclusion-of-the-government-meeting-on-the-management-of-issues-related-to-the-refugee-flows/, 28/01/2016.

⁴⁵ Humanitarni pristup potvrđuju svi elementi rješavanja krize koji su dolazili od grčke vlade. Šire u: “Prime Minister’s A. Tsipras statement regarding the latest shipwreck in the Mediterranean”, 20 April 2015, www.primeminister.gov.gr/english/2015/04/20/prime-ministers-a-tsipras-statement-regarding-the-latest-shipwreck-in-the-mediterranean/, 28/01/2016; “Main points of the Prime Minister’s, Alexis Tsipras, intervention, at the EU special summit on migration”, 24 April 2015, www.primeminister.gov.gr/english/2015/04/24/main-points-of-the-prime-ministers-alexis-tsipras-intervention-at-the-eu-special-summit-on-migration/, 18/01/2016.

u operativno-tehničkom dijelu na humanitarnom konceptu, ali istovremeno s jasnim političkim ciljevima takvog angažmana kako na unutarnjem tako i međunarodnom političkom planu. Značajan rast broja ilegalnih migranata u tranzitu poklapao se u Makedoniji s političkom krizom potaknutom aferom prisluškivanja oporbe i političkih oponenta od strane aktualne vlade Nikole Gruevskog.

U tim uvjetima Makedonija je pokušala sekuritizirati migracijsko pitanje 20. 8. 2015. godine kroz kratkotrajno proglašavanje izvanrednog stanja u područjima ulaska i izlaska ilegalnih migranata iz zemlje, temeljem objašnjenja kako su „(...) mjere utemeljene na prilivu migranata i usmjerene na osiguravanje učinkovitijeg tranzita kroz Makedoniju”, te potrebi „(...) sigurnosti lokalnog stanovništva u graničnim područjima”.⁴⁶ Izvanredne mjere su obuhvaćale zatvaranje granice prema Grčkoj uz propuštanje manjeg broja migranata iz ranjivih skupina te raspoređivanje vojske na granicu u potporu policiji.⁴⁷

Fokusiranje na migracijski problem, uz objektivno pogoršanje uvjeta i rast krize, služilo je makedonskim vlastima i za skretanje fokusa javnosti s odgovornosti vlade u navedenoj aferi prisluškivanja.⁴⁸ Na vanjskopolitičkom planu makedonske vlasti su promicale kooperativni pristup naglašavajući kako „(...) ne treba imati iluzija da se bez EU angažmana problem može riješiti”,⁴⁹ dodajući pri tome i potrebu „inkluzije Makedonije”.⁵⁰ Makedonija se tako kroz rješavanje migracijske krize, s ciljem dinamiziranja vlastitog približavanja prema EU, kontinuirano nametala i kao konstruktivan partner EU. Konačno možemo zaključiti kako je makedonski pristup utemeljen na humanitarnim i političkim konceptima, dok je u dijelu sekuritizacije zabilježeni djelomični pokušaj u vrijeme kratkotrajnog proglašavanja izvanrednog stanja u graničnom području.

---

⁴⁶ “PM Gruevski: Government declares state of emergency to boost control of migrants’ inflow”, Government of the Republic of Macedonia, 20 August 2015, <http://vlada.mk/node/10932?language=en-gb>, 26/01/2016.

⁴⁷ “Macedonia declares crisis situation in two border regions due to increased flow of refugees”, Government of the Republic of Macedonia, 20 August 2015, <http://vlada.mk/node/10922?language=en-gb>, 26/01/2016.

⁴⁸ Premijer Gruevski tada je tvrdio kako je „(...) politička kriza okončana. Makedonske europske perspektive ostale otvorene, a gospodarstvo će nastaviti rasti, što znači nova radna mjesta i investicije” (“Gruevski: Political crisis solved”, Government of the Republic of Macedonia, 17 July 2015, <http://vlada.mk/node/10773?language=en-gb>, 26/01/2016).

⁴⁹ “Macedonia and Serbia urge EU to step up its engagement in migrant crisis”, Government of the Republic of Macedonia, 27 August 2015, <http://vlada.mk/node/10990?language=en-gb>, 26/01/2016.

⁵⁰ “European response to refugee crisis with Macedonian involvement, Poposki tells AFET”, Government of the Republic of Macedonia, 10 November 2015, <http://vlada.mk/node/11402?language=en-gb>, 26/01/2016.

Srbija

Srbijanska vlada je svoj pristup migracijskoj krizi utemeljila na tri razine. Prva razina je determinirana humanitarnim konceptom i usmjerena na organiziranje prijema i transfera migranata. Visoki dužnosnici srbijanske vlade isticali su kako je Srbija „posvećena rešavanju problema ilegalnih migracija i prihvatanju velikog tereta, iako još uvek nije članica EU”,⁵¹ te da će se Srbija „ponašati u skladu s evropskim vrednostima, uz puno poštovanje ljudskih prava”.⁵²

Druga razina odnosila se na suradnju sa susjednim državama koje su također zahvaćene s migrantskim valom, a treća na suradnju s EU i pojedinim članicama EU.⁵³ Srbija je takvim pristupom težila međunarodnoj afirmaciji i jačanju vlastitog kredibiliteta prema EU u cilju ubrzavanja procesa ulaska u njeno članstvo. To je proizlazilo i iz izjava srbijanskih dužnosnika kako „Srbija sebe smatra delom evropske zajednice iako nije članica EU, te kako je Srbija pouzdan partner u rešavanju problema”.⁵⁴ Pritom, više u svrhu naglašavanja uloge i značaja Srbije u krizi, nego da se ilegalne migracije pokušaju sekuritizirati, dolazile su izjave kako u rješavanju migracijskog pitanja srbijanske vlasti moraju „voditi brigu o interesima i bezbednosti građana Srbije”,⁵⁵ te ocjena srbijanskog premijera Aleksandra Vučića, kako je „region Zapadnog Balkana još vrlo osetljiv i postoje strahovi da bi ta krhka stabilnost mogla biti ugrožena nastavkom migracijske krize”.⁵⁶

Ipak, srbijanska spremnost na primanje ilegalnih migranata i humanitarni pristup u konačnici je determinirana mogućnošću da migranti teritoriji Srbije koriste kao tranzitni te da postoji kanal izlaska iz Srbije. Kada su Hrvatska i Slovenija u studenom 2015. godine donijele odluku kako više neće primati ekonomske migrante, za tu je grupaciju migranata Srbija odmah onemogućila ulaz na vlastiti teritorij. Srbijanski dužnosnici tada su izjavljivali kako će „Srbija štititi svoju

⁵¹ „Stefanović pozvao EU da pomogne Srbiji da zaštiti granice”, Vlada Republike Srbije, 17. jun 2015, www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=240389, 07/02/2016.

⁵² „Potrebno doneti celovito rešenje za migrantsku krizu na nivou EU”, Vlada Republike Srbije, 24. septembar 2015, www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=247883, 07/02/2016.

⁵³ „Saradnja sa Bugarskom i Rumunijom u rešavanju migrantske krize”, Vlada Republike Srbije, 24. oktobar 2015, www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=250387, 07/02/2016.

⁵⁴ „Podrška Austrije, Nemačke i Mađarske u sprečavanju iregularnih migracija”, Vlada Republike Srbije, 2. jul 2015, <http://www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=241494>; „Srbija će i dalje biti dobar domaćin migrantima”, Vlada Republike Srbije, 14. septembar 2015, www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=246714, 07/02/2016.

⁵⁵ „Stefanović pozvao EU da pomogne Srbiji da zaštiti granice”, op. cit.

⁵⁶ „Nastavak migrantske krize može da ugrozi stabilnost na Balkanu”, Vlada Republike Srbije, 22. oktobar 2015, www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=250255, 07/02/2016.

teritoriju i neće dopustiti ulaz u zemlju onih koji ne mogu nastaviti putovanje”.⁵⁷ Prvi potpredsjednik srbijanske vlade i ministar vanjskih poslova Ivica Dačić je u kontekstu mogućnosti da se granice država u koje odlaze migranti koji prolaze kroz Srbiju zatvore, istaknuo kako će Srbija „zaštititi svoje interese i imati civilizovan odnos prema migrantima, ali neće dozvoliti da se pretvori u ’sabirni centar’ za migrante koji odatle više neće moći ići prema Zapadnoj Evropi”.⁵⁸ Srbija je svoj pristup krizi utemeljila na humanitarnim i političkim aspektima i pritom nisu zapaženi indikatori sekuritizacije ilegalnih migranata.

Mađarska

Mađarski pristup migracijskoj krizi predstavlja najizrazitiji primjer sekuritizacije migracijske problematike. Nagli rast broja ilegalnih migranata tijekom siječnja 2015. godine, te teroristički napad na redakciju časopisa *Charlie Hebdo* koji se dogodio početkom siječnja 2015. godine u Parizu, poslužili su mađarskom premijeru Orbanu (Viktor Orban) da u reakciji na ovaj teroristički napad, terorizam poveže s ilegalnim migracijama i pozove EU na zaustavljanje ilegalne migracije i očuvanje europskog identiteta. Sekuritizator, mađarski premijer Orban započeo je tako proces sekuritizacije ilegalnih migracija kroz povezivanje ta dva elementa konteksta čime je ilegalne migracije preveo u sigurnosnu sferu. Kao referentni objekt definiran je europski identitet. Konačno tu je i poziv na uvođenje izvanrednih mjera – zaustavljanje ilegalnih migracija. U Mađarskoj potom dolazi do kampanje u kojoj se javnost uvjerava kako su ilegalne migracije sigurnosna prijetnja, dakle, govorni čin usmjeren prema definiranom auditoriju – domaćem i europskom. Proces sekuritizacije se razvio i dobio novi element kada je usvojena zakonska regulativa kojom su suspendirani određeni europski propisi i definirana normativna osnova za represivniji pristup u rješavanju problema. Konačno, završni element sekuritizacije, poduzimanje izvanredne mjere, bilo je donošenje odluke o gradnji četiri metra visoke ograde od bodljikave žice na granici prema Srbiji, kasnije i dijelu granice prema Hrvatskoj te izgradnja te ograde i potpuno onemogućavanje ulaska ilegalnih migranata u zemlju.⁵⁹

⁵⁷ „Srbija zatvorila granice za ekonomske migrante”, Vlada Republike Srbije, 19. novembar 2015, www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=252471, 07/02/2016.

⁵⁸ „EU i dalje bez zajedničkog stava o migrantima i kontroli granica”, Vlada Republike Srbije, 24. novembar 2015, www.srbija.gov.rs/vesti/vest.php?id=252877, 07/02/2016.

⁵⁹ Šira analiza sekuritizacije ilegalnih migracija u mađarskoj navodi se u: Siniša Tatalović i Dario Malnar, „Sigurnosni aspekti izbjegličke krize”, op. cit., str. 26–27.

Hrvatska

Migracijski val zahvatio je Hrvatsku 16. 9. 2015. godine nakon što je Mađarska onemogućila ulaz ilegalnih migranata iz Srbije na svoj teritorij, a Srbija preusmjerila kretanje migranata prema Hrvatskoj i organizirala njihov prijevoz do granice s Hrvatskom. Predsjednik Vlade Zoran Milanović je definirao pristup Hrvatske temeljem humanitarnog koncepta navodeći da će „Hrvatska učiniti sve kako bi osigurala miran transfer izbjeglica preko Hrvatske” i dodajući kako je Hrvatska „spremna ljude prihvatiti, usmjeriti, svejedno koje su vjere i nacionalnosti, u zemlje u koje žele otići”.⁶⁰ Koncept transfera migranata utemeljen na humanitarnom pristupu prijemu i pomoći migrantima Hrvatska je konzekventno primijenila, do polovice listopada Hrvatska je usmjeravala migrante transferirala prema Mađarskoj, a nakon što je Mađarska zatvorila granicu, prema Sloveniji. Neovisno o promjenama konteksta Hrvatska je ostala pri tom pristupu. Dakle u slučaju Hrvatske nisu utvrđeni indikatori sekuritizacije procesa.

SLOVENIJA

Slovenija se s valom izbjeglica suočila u drugoj polovici listopada, nakon što je Mađarska zatvorila granicu i onemogućila dolazak ilegalnih migranata iz Republike Hrvatske. Slovenija je migracijsku problematiku s pojačanom pozornosti pratila od ljeta. Tako je 16. rujna 2015. god. suspendirala Schengenski režim na granici prema Mađarskoj. Mjera je objašnjena potrebom kontrole dinamike kretanja izbjeglica i zaštite vlastite sigurnosti, a bila je potaknuta strahom da će Njemačka u potpunosti zatvoriti granice i prekinuti prijem izbjeglica što bi preusmjerilo kretanja migranata i potencijalno Sloveniju suočilo s brojnim izbjeglicama na njenom teritoriju.

Nakon što je migracijski val krenuo kroz Sloveniju, Slovenija je kao i Hrvatska pred suočavanje s migracijskom krizom i u prvim danima ulaska ilegalnih migranata na njen teritorij polazila s pozicije raspoloživih kapaciteta što je uključivalo kontrolu granice i osiguravanje limitiranog broja ulaza ilegalnih migranata. Kao i druge države tranzita migranata i Slovenija nije bila spremna na trajnije zbrinjavanje. Međutim, migracijski val je bio tolikog obujma da se upravljanje migracijskom krizom pretvorio vrlo brzo u upravljanje prijevozom migranata od hrvatske do austrijske granice. Međutim, za razliku od Hrvatske, Slovenija se nije na tome zaustavila.

Slovenski dužnosnici su od samog početka migracijske krize isticali kako je za Sloveniju neprihvatljivo da veći broj migranata trajnije boravi na njenom području.⁶¹

⁶⁰ „Policija u maricama prevozi iscrpljene izbjeglice na registraciju”, 16. 9. 2015, www.tportal.hr/vijesti/hrvatska/396657/Prve-izbjeglice-stigle-u-Tovarnik.html, 02/02/2016.

⁶¹ Slovenija dnevno može primiti 1.500 ljudi, koliko prima i Austrija, a ne 5.000 koliko dolazi iz Hrvatske i da je „neprihvatljivo” da deset dana u Sloveniji ostane 35.000 ljudi („MUP Slovenije:

Kako bi se pojačala kontrola nad granicom slovenski parlament je na prijedlog vlade 21. listopada 2015. godine donio odluku o razmještanju vojske na granicu, kako bi pomogla policiji u kontroli granice u uvjetima rastućeg migrantskog pritiska.⁶²

Slovenija je početkom studenog otišla i korak dalje. Slovenska je vlada u strahu od mogućeg ograničavanja prijema izbjeglica od strane Austrije i Njemačke, a temeljem procjene „kako bi se Slovenija uskoro mogla suočiti s brojem izbjeglica i migranata koji bi bio teško upravljiv te što bi moglo dovesti do ozbiljnih humanitarnih problema (...) te zbog odgovornosti za živote ljudi i neometano funkcioniranje zemlje”, 9. studenog 2015. godine najavila „dodatne izvanredne mjere kontrole ulaska migranata te zaštite Schengenske granice”.⁶³ Već slijedećeg dana postalo je jasno kako je Slovenija odlučila započeti podizanje fizičke zapreke, ograde od tzv. žilet žice duž granice prema Hrvatskoj.⁶⁴ Podizanje ograde nije značilo i prekid tranzita migranata kroz Sloveniju, ali je nedvojbeno bilo logistička priprema za zatvaranje granice ukoliko se za to pokaže potreba. Koja bi to potreba mogla biti jasno je iz daljnjih koraka slovenske vlade. Na godišnjem susretu slovenskih veleposlanika, slovenski premijer Miro Cerar je ocijenio kako će „aktivnosti u 2016. godini biti pod dominantnim utjecajem migracijske krize te da je rješavanje te krize povezano s postojanjem EU”. To je jasno postavljanje veze između ilegalnih migracija i opstanka referentnog objekta, EU. Cerar je istom prilikom dodao kako je EU „napravila određen napredak na tom planu (...) i naglasio kako je očuvanje Schengenskog prostora i Slovenije u tom prostoru prioritet, koji suradnju s Hrvatskom čini vrlo značajnom”.⁶⁵

Možemo da primimo 1.500 izbjeglica dnevno, a ne 5.000, koliko bi Hrvatska htela”, *Blic*, 18. oktobar 2015, www.blic.rs/Vesti/Svet/599310/MUP-Slovenije-Mozemo-da-primimo-1500-izbjeglica-dnevno-a-ne-5000-koliko-bi-Hrvatska-htela, 12/02/2016).

⁶² “Slovenian army to help control migrants at border, thousands held up in Balkans”, 20 October 2015, www.trust.org/item/20151020061027-6i2iu/?source=fiHeadlineStory, 02/02/2016.

⁶³ “At today’s session, the government drew up additional urgent measures to control migration influx”, Government of the Republic of Slovenia, 9 November 2015, www.vlada.si/en/media_room/government_press_releases/press_release/article/at_todays_session_the_government_drew_up_additional_urgent_measures_to_control_migration_influx_56/, 12/02/2016.

⁶⁴ “Construction of physical barriers on the Schengen border a necessary temporary measure”, Government of the Republic of Slovenia, 10 November 2015, www.vlada.si/en/media_room/government_press_releases/press_release/article/construction_of_physical_barriers_on_the_schengen_border_a_necessary_temporary_measure_56924/, 12/02/2016.

⁶⁵ “PM Cerar: Schengen is our priority”, Government of the Republic of Slovenia, 8 January 2016, www.vlada.si/en/media_room/newsletter/slovenia_weekly/news/article/pm_cerar_schengen_is_our_priority_57320/, 12/02/2016.

Postavlja se pitanje što će se dogoditi ako po slovenskoj ocjeni te suradnje ne bude. Faktično stanje je postojanje žičane ograde na granici, a očuvanje Schengena i Slovenije u tom području je definirano kao prioritet, sve kontekstualno povezano s postojanjem EU. Imamo dakle nekoliko indikatora kako je Slovenija provodila puzajuću sekuritizaciju ili u najmanju ruku pripreme za sekuritizaciju ilegalnih migracija.

Austrija

Austrija je tretirala migracijsku krizu primarno s humanitarnih pozicija. Međutim, istovremeno je snažno usmjerena na jačanje kontrole ulaska ilegalnih migranata u zemlju. Pritom je suspendirala Shengenski režim i uvela kontrole na granici prema Sloveniji 16. rujna 2015. godine zbog straha da će Njemačka u potpunosti zatvoriti granice što bi zemlju suočilo s brojnim izbjeglicama a njenom teritoriju.

Ministrica unutarnjih poslova Johana Mikl Lajtner (Johanna Mikl-Leitner), učestalo je upozoravala na sigurnosne aspekte i pozivala na čvršći stav u obrani Schengenskih granica. Njen pristup najbolje ilustrira izjava s kraja listopada kada je pozvala na stvaranje „europske tvrđave kako bi se EU zaštitila od migracijske invazije”.⁶⁶ Austrija je u tom smjeru i krenula, kada je krajem listopada najavila podizanje ograde i to na granici prema Sloveniji koja će se protezati nekoliko kilometara sa svake strane graničnih prijelaza. Ministrica unutarnjih poslova Mikl-Lajtner, poslužila se tada s istom argumentacijom kao i Slovenija prilikom odluke o podizanju ograde prema Hrvatskoj, kako je podizanje ograde usmjereno na „kontrolu ulaska u zemlju, a ne na zatvaranje granice”, ali i dodala da „Beč za bavljenje s izbjegličkom krizom treba imati snažne mjere na raspolaganju”.⁶⁷ To je mjera dodatnog učvršćivanja granice s obzirom da je Austrija već u prethodnom mjesecu na granicu rasporedila 2.200 vojnika.

Temeljna zabrinutost Austrije, kao i kod drugih tranzitnih država, unatoč tome što i sama zaprima velik broj zahtjeva za azilom, bila je vezana uz mogućnost da Njemačka, kao ciljna destinacija većine migranata, prestane primati migrante. U slučaju Austrije, uz dominantan humanitarni pristup, utvrđeni su i indikatori koji kroz govorni čin te aktivnosti jačanja granične kontrole, iako u manjem opsegu nego u slučaju Slovenije, upućuju na pripreme za sekuritizaciju ilegalnih migracija.

⁶⁶ “Austrian Minister Calls For ‘Fortress Europe’ To Stem Migrant Invasion”, 23 October 2015, www.breitbart.com/london/2015/10/23/austrian-minister-calls-fortress-europe-stem-migrant-invasion/, 02/02/2016.

⁶⁷ “Austria to build border fence with Slovenia amid refugee crisis”, 28 October 2015, *RT*, <https://www.rt.com/news/319992-austria-border-fence-refugee/>, 02/02/2016.

ZAKLJUČAK

Migracije kroz cjelokupnu povijest čovječanstva imaju značajan utjecaj na razvoj svih društvenih zajednica i to kako kroz pozitivne, tako i negativne učinke. Takav će zasigurno biti slučaj i s recentnim valom ilegalnih migracija s kojim se, posebno tijekom 2015. godine, suočila Europa. Veliki broj migranata koji dolaze, mogao bi zadovoljiti potrebu za novom radnom snagom u Europi koju obilježava starenje i smanjivanje stanovništva.

Provedena analiza pokazala je nekoliko elemenata koji su ugrozili temelje EU i koji mogu negativno utjecati na uspješno izvođenje te zadaće, a sažimaju se u upitnoj održivosti i učinkovitosti EU politika kada se u krizi suoče s parcijalnim interesima članica. U tim uvjetima dolazi do nedostatka konsenzusa i solidarnosti oko rješavanja problema, a koji su pak primarno posljedica različitog stupnja zahvaćenosti krizom, različitim interesima i posljedično različitim pristupima pojedinoj sigurnosnoj problematici.

Provedenom analizom utvrđeno je kako se iskazalo nekoliko temeljnih pristupa koji se pojavljuju i u međusobnim kombinacijama – to su humanitarni, socio-ekonomski, politički i sigurnosni pristup.

- Humanitarni pristup – utvrđen je kod svih analiziranih država s izuzetkom Mađarske. U slučaju Makedonije i Srbije iskazalo se kako humanitarni pristup čini osnovicu za postizanje određenih političkih ciljeva, a u slučaju Njemačke kao platforma za realizaciju primarno socijalno-ekonomskih ciljeva;
- Socio-ekonomski pristup – pristup usmjeren na trajno smještanje izbjeglica, njihovu socijalizaciju i integraciju i konačno ekonomsku artikulaciju kroz uključivanje u gospodarske procese utvrđen u slučaju Njemačke kao središnja komponenta njemačkog pristupa pitanju ilegalnih migranata;
- Politički pristup – težnja za postizanjem određenih, bilo unutarnje ili vanjsko političkih ciljeva. Utvrđen u slučajevima Njemačke, Srbije i Makedonije te marginalno u slučaju Grčke;
- Sigurnosni pristup – tretiranje ilegalnih migracija kao sigurnosnog pitanja, prijetnje temeljnim vrijednostima i pretpostavke za poduzimanje izvanrednih mjera usmjerenih primarno na onemogućavanje ulaska ilegalnih migranata na državni teritorij. Utvrđeno kako je u potpunosti primijenjen u Mađarskoj. U slučaju Slovenije i manjoj mjeri Austrije također su utvrđeni indikatori koji čine konstruktivne elemente sekuritizacije, odnosno upućuju na *ad hoc* sekuritizaciju ilegalnih migracija.⁶⁸ U slučaju Makedonije samo kratkotrajno je zabilježen pokušaj sekuritizacije.

---

⁶⁸ Pod *ad hoc* sekuritizacijom može se smatrati inicijalna faza sekuritizacije (Dominique Van Dijck, “Is the EU policy on illegal immigration securitized”, op. cit., p. 4).

Pokazalo se kako su svi ti pristupi održivi pod uvjetom nepromijenjene njemačke politike prijema migranata. Zbog toga je ključan element koji je determinirao uspješnost svih tih pristupa bila spremnost Njemačke da bez ograničavanja primi sve pridošle migrante. Države kroz koje su migranti tranzitirali trebale su samo organizirati što humaniji i učinkovitiji transfer tih ljudi svojim teritorijem od ulazne do izlazne točke. Analiza je pokazala kako većina tranzitnih država nije pokazivala spremnost na prihvaćanje i duže zadržavanja većeg broja ilegalnih migranata na svom području.⁶⁹ Dodatan je problem što se većinom radi o manjim europskim državama, s gospodarskim problemima i velikim brojem nezaposlenih.

Suočavanja s većim brojem stacionarnih izbjeglica vjerojatno bi dovelo do širenja krize s humanitarne na sigurnosnu što bi za posljedicu moglo imati značajnije priklanjanje sekuritizaciji problema.

U analizi krize važna je jasna distinkcija različitih kategorija ilegalnih migranata, od izbjeglica do ekonomskih migranata. Složenim se pri tome nameće odgovor na pitanje tko je izbjeglica, tko je prisiljen na migriranje, a tko to čini dragovoljno. Linija između „prisilnih” i „dobrovoljnih” međunarodnih migracija je sve nejasnija: migriranje potiče mnoštvo preklapajućih poticajnih faktora povezanih s kroničnim siromaštvom, nejednakošću, degradacijom okoliša i posljedicama klimatskih promjena, kao i privlačnih faktora stvarnih i pretpostavljenih ekonomskih i obrazovnih mogućnosti u Europi.⁷⁰

Dosadašnji tijek krize, broj potencijalnih migranata i opstajanje faktora koji potiču migriranje upućuju kako će val ilegalnih migracija prema Europi imati dugoročan karakter. Stoga, posebno imajući na umu da se koncept EU bazira na dogovoru i solidarnosti, od najveće je moguće važnosti karakter i usklađenost odgovora europskih država na izazov/krizu koja prati migracijski val, kako zbog minimaliziranja negativnih aspekata tako istovremeno i maksimiziranja pozitivnih.

Složenost uvjeta i faktora koji potiču migracije te normativnih, sistemskih i sigurnosnih faktora, kako na razini EU tako i na razini nacionalnih država, povezanih s recentnim migracijskim valom nameće zaključak kako sekuritizacija ilegalnih migracija i fizičko onemogućavanje ulaska na prostor EU i drugih europskih država nije održivo rješenje. Naprotiv, upravo je politička razina ona koja

---

⁶⁹ Potvrda ove ocjene vidi se u činjenici da su nakon odluke Austrije o prekidu prijema ilegalnih migranata početkom marta 2016. Sve tranzitne države balkanskog pravca onemogućile daljnji prolaz migranata.

⁷⁰ Victoria Metcalfe-Hough, “The migration crisis? Facts, challenges and possible solutions”, op. cit., p. 4.

može osigurati koherentan odgovor na složenost krize i osigurati usklađivanje i unaprjeđivanje postojećih normativnih i sistemskih rješenja i politika.

Europske države, a pritom posebno EU i njene članice, imajući na umu potencijalno dugoročni karakter migracijskog vala, njegov opseg i dinamiku, moraju definirati dugoročnu, sveobuhvatnu i opće prihvatljivu strategiju kojom će odgovoriti na izazove koji s migracijskim valom dolaze.

Dugoročno održivo može biti samo rješenje koje će se referirati na spektar faktora koji djeluju kao poticaji migracijskih kretanja – ekonomski, socijalni i sigurnosni uvjeti prije svega. Koncept rješenja mora podržati snažniji napor usmjeren jačanju institucionalnih potencijala i upravljanja (*governance*), poticanje investicija i ekonomskog razvoja u zemljama porijekla migranata i to kako na multilateralnoj tako i na bilateralnoj razini te suradnji država primateljica ilegalnih migranata, tranzitnih država i emitivnih država na unaprjeđivanju planiranja i upravljanja migracijama.

Konačno, može se ustvrditi kako se radi tek o početku velikih migracija koje će imati isto tako velike i u ovom trenutku teško predvidljive globalne posljedice – posebno za Europu.

LITERATURA

Annual Risk Analysis 2015, Frontex, Warsaw, 2015.

Bourbeau, Philippe, „Migration and Security: Securitization theory ad its refinement“, *ISA- San Diego*, 2006.

Brekke, Jan-Paul and Aarset, Monica, *Why Norway? Understanding Asylum Destinations*, Institute for Social Research, Oslo, 2009.

Buzan, Barry, *People, States and Fear: An agenda for International Security Studies*, Lynne Rienner, London, 1983.

Buzan, Barry, Weaver, Ole et al., *Security: A new framework for analysis*, Lyne Rienner Publications, London, 1998.

Gelo, Jakov, *Demografske promjene u Hrvatskoj*, Globus, Zagreb, 1987.

Kuschminder, Katie, de Bresser, Julia and Siegel, Melissa, *Irregular Migration Routes to Europe and Factors Influencing Migrants' Destination Choices*, Maastricht Graduate School of Governance, 2015.

Lajić, Ivan (ur.), *Migracije i regionalni razvoj Hrvatske*, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb, 2010.

- Metcalf-Hough, Victoria, „The migration crisis? Facts, challenges and possible solutions“, *Briefing October 2015*, ODI, London, 2015, <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9913.pdf>, 14/05/2016.
- “State of the Union 2015 by the Jean-Claude Juncker President of the European Commission”, 9 September 2015, European Commission, http://ec.europa.eu/priorities/soteu/docs/state_of_the_union_2015_en.pdf, 25/03/2016.
- Tatalović, Siniša i Malnar, Dario, „Nova sigurnosna paradigma i krizno upravljanje“, *Dani kriznog upravljanja*, zbornik radova, Velika Gorica, 2015.
- Tatalović, Siniša i Malnar, Dario, „Sigurnosni aspekti izbjegličke krize“, *Političke analize*, vol. 23, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2015.
- Van Dijck, Dominique, „Is the EU policy on illegal immigration securitized“, *3rd Pan-European Conference on EU Politics Paper*, Istanbul, 2006, www.jhubc.it/ecpr-istanbul/virtualpaperroom/054.pdf, 14/05/2016.
- Vilijams, Pol D., *Uvod u studije bezbednosti*, Službeni glasnik, Beograd, 2012.
- Wertheimer-Baletić, Alica, *Stanovništvo i razvoj*, MATE, Zagreb, 1999.

Internet izvori:

- The Federal Government of Germany, Press releases, https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/EN/News/PressReleases/_node.html
- The Government of the Republic of Macedonia, <http://vlada.mk/node?language=en-gb#>
- The Government of the Republic of Slovenia, www.vlada.si/en/media_room/government_press_releases/
- Vlada Republike Srbije, www.srbija.gov.rs/vesti/kategorija.php?id=239

Siniša TATALOVIĆ
Dario MALNAR

**MIGRATION AND REFUGEE CRISIS IN EUROPE:
STATES ON THE BALKAN ROUTE BETWEEN
SECURITISATION AND HUMANITARIANISM**

ABSTRACT

During 2015, Europe was faced with the migration crisis, which was the consequence of the peak of the perennial migration movements from Africa and Asia, primarily towards the EU member states. Along with the unprecedented number of migrants, the distinctive feature of migration movements was a redirection of the migration route towards the so-called Balkan migration route. Such a dynamic and the direction of movements presented the challenge for the EU and transit countries of Southeastern and Central Europe, which required sustainable solutions in the scope of crisis management. The paper analyzes factors that affected the high increase in the movement of migrants towards the EU member states, primarily into Germany, as well as those that contributed to the opening of the Balkan route, which extended from Greece through Austria towards the other Western European states. Additionally, the paper discusses different actions taken by states affected by the crisis, which were in the span from the humanitarian approach to the securitization. The authors note that domestic and foreign policy goals usually determined different approaches, while sustainability of the approach directly correlated with the ability of the receiving countries to accept migrants. The analysis shows that the only sustainable solution is the one that is based on the factors affecting the migration movements. This applies equally to the migration policies of the emissive, the receiving as well as transit countries

Key words: migration crisis, the Balkan route, crisis management, humanitarian approach, securitisation, migration policies.